

Urrea Ondarroako txalupetan

EDO NOLA EROSI ZITUZTEN JELTZALEEK ARMAK GUDARIANTZAT

1936ko irailean Bilbon zegoen Banco de España-tik bost urre kutxa atera eta Ondarroako txalupatan Baionara eraman zituzten gauetz. Operazio arriskutsu horri esker gudariantzako milaka fusil erosi ahal izan zituen Agirrerren gobernu eratu berriak Txekoslovakian.

Urko Apaolaza Avila

@urkoapaolaza

Felix Otxoantesana *Mariñelaren* etxeko atea gauerdian jo zuten, Baionara gasolio bila joan behar zela-eta Ondarroako batzokian azaltzeko; han esan zioten espedizioaren egiazko

misioa zein zen: “Euskadiko diruak” mugaz bestaldera pasa behar zituzten gau horretan bertan, banketxe seguru batean sartu eta armak finantzatzeko. 1936ko irailaren 4a zen, hurrengo egunean hartu zuten Irun faxistek.

Militarrek uztailean kolpea eman orduko jabetu ziren errepublikarrak arazoak izango zituztela armak lortzeko. Frantziako Gobernu ezkertiarrek laguntza ukatu zion Espainiakoari, Europako estatuek adostutako armak saltzeko debekuaren baitan. Hala, EAJko buruzagiak irtenbide bila hasi ziren, eta Eliodoro de la Torre, Anton Irala eta Telesforo Monzonen sukalde lanari esker Banco de España-ren Bilboko egoitzan zeuden urre lingote, akzio

ARGIA EGUNA

OROIMENAREN TXANGOA SATURRARANERA

Urriaren 1ean Ondarroan ospatuko dugun Argia Egunean aukera izango dugu bertatik bertara ezagutzeko txalupetan garraiatutako urriaren historiaren eta 1936ko gerrako beste pasarte batzuen eszenatokiak.

Ondarroako Historia Zaleak elkar-terean partaidetzarekin Saturraranera joan-etorria egingo dugu eta bidean hainbat geldialdi izango ditugu. Besteak beste, frankistek kartzela bihurtutako leku berean arnastu eta ezagutuko dugu emakume presoek bizi izandakoa. Gurutzatuko dugu Molaren tropak sartu zirenean zutik geratutako zubi bakarretakoa, eta ikusiko dugu zer ibilbide egin zuten senideak "etsaiaren zelaigunean" zituztelako 1937ko otsailean Ondarroatik eta beste hainbat herritatik egotzitako emakume eta haur errepublikarrek.

OHZ / PATXI ETXABURUK UTZIA

1937ko otsailean zenbait herritatik frankistek kanporatutako emakume eta haurren karabanez Ondarroa eta Lekeitio arteko bidean frontea gurutzatu zuten; tartean 148 ondarroar zeuden.

eta bestelako balioen bidez atzerrian armak erosteko operazioa jarri zuten martxan.

Irungo porrotak azkartu zuen dena, Gipuzkoa osoa faxisten esku geratu baitzen egun gutxiren buruan. Bilboko espioitza sareaz mesfidati, urrea Ondarroatik eramatea erabaki zuten. Horretarako isilpean eta azken orduan ibili ziren, konfiantzako tripulazioa izateko. Halaxe jo zuten *Mariñelaren*-gana, baita Abraham Bedialaunetaren-gana ere, besteak beste. Ondarroako Historia Zaleen elkarteak haien testigantzen berri emana du bere urtekarrian: "Gobierno de Euskadiko diruak eroan genituen: bost kaxa urre", kontatu zuen Bedialaunetak.

Bost kaxa urre –beste zenbaiten araberako sei– txalupa motordun banatan (*Itxaropena*, *Lauanaia*, *Bedialauneta anaiak*, *San Jose*, eta *Sagrada*), harrapatuak izanez gero "denak batera eraman barik". Karabineroen moilan kargatu zuten urrea, baina txalupetako batek hondoa jo eta lau irten ziren azkenean Baionarantz, haietako batean bi kutxa eramanda. Han ziren Monzon eta De la Torre, batzokia operazio base hartuta.

Joanekoan arazo larrik ez zuten izan –Getariako *guardakosta* faxistak jarraitu zituen alferrik–, baina dirudienez, Monzon zorabiatu egin zen: "Gonbitoka hasi eta salto Pasaiara". Lehorretik pasa ei zuen muga buruzagi bergararrak, Bidasoako zubiak ixtear zirela. Nolanahi ere, altxorra Credit Lyonnais bankuan sartzea lortu zuten azkenean, kostata, "lapurtutako dirua" zela baitzioten iparraldean jadanik ugari ziren agente frankistek. Egiaz, euskal estatutua oraindik onartu gabe zegoen, EAJk hartutako erabakia izan zen hura.

Elgetan faxisten erasoaldia gelditzeko giltzarri

Anton Iralak 80ko hamarkadan gutun batean idatzita utzi zuenez, diru horrekin 5.000 *mauser* fusil eta sei milioi kartutxo erosi ahal izan zituen Monzonek Txekoslovakian, Hanburgoko portutik Euskal Herrira ekarriak Lezo Urreiztieta itsasgizon abertzalearen gidaritzapean, Euskadiko Gobernua osatu eta gutxira: "Garaiz iritsi ziren eta frankistek Elgetan egindako erasoaldia gelditzeko erabakigarriak izan ziren".

Ez ordea Ondarroa Molaren tropen hankapetil libratzeko. Itzuli al ziren

garaiz euren herrira urrea garraiatu zuten ondarroar txalupa eta marinela haiek? Baiona inguruan kargamentua utzi eta ziztu bizian egin zuten atzera bidaia, ez arrisku gabe. *Lauanaiak* ihesean ibili zen *Almirante Cervera* korazatu militar erraldoiak harrapatu ez zezan, eta *Bedialauneta anaiak* hegazkin faxistek tirokatua izan zen. Salbu iritsi ziren baina, oraindik errepublikarren esku zegoen Ondarroara. Haiek guztiek ongi asko merezi dute, Iralak dioen moduan, "oroimen berezia eta pentsio bat". ■

Lagunkor

Aholkularitza / Inmobiliaria

info+ 94 683 18 02

info@lagunkor.net

Artabide 12 / Ondarroa 48700 / Bizkaia